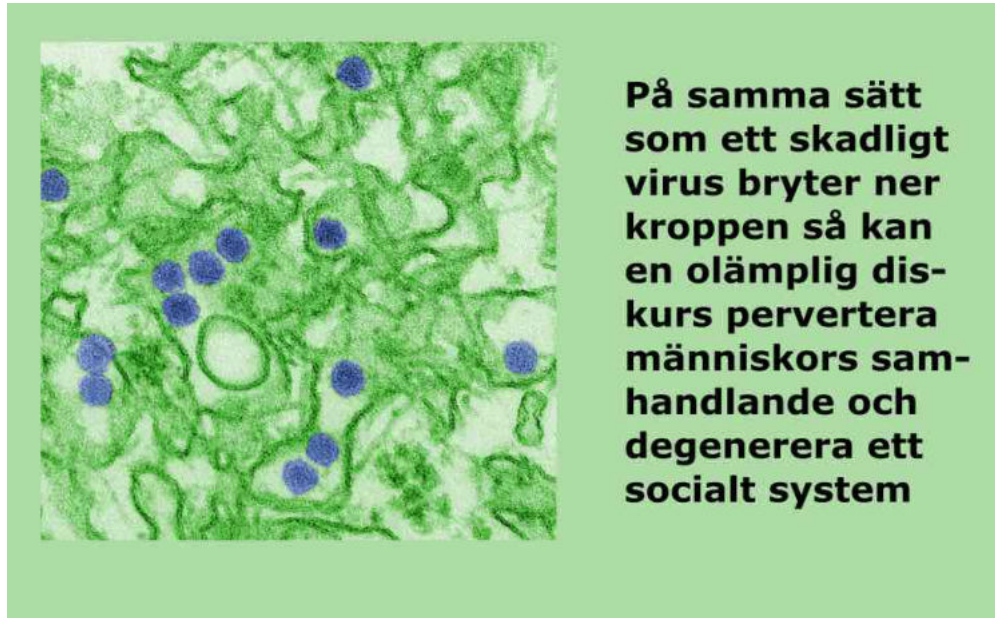

Kan samhället drabbas av virus?

av Bengt-Åke Wennberg

I desperation försökte Hilary Clinton den 13 juni 2016 att bemöta Donald Trumps argumentation kring masskjutningen i Orlando. Hon menade att vårt samhälle har drabbats av virus. Poängen missförstods med avsikt av Trump.

Liknelsen kan dessutom göra saken värre. Man kan tolka hennes uttalande som att det virus hon menar är den främmande kropp i vårt samhälle som kallas muslimer. (Bilden visar ett Zika-virus) Det menar hon förstås inte. Hon skulle kunna mena "olämpliga diskurser". Ett sådant uttalande skulle emellertid för de flesta vara obegripligt. Men hon är på spåret. Hennes val av utsaga blir genom hennes förenkling tvetydig och missriktad. Den stödjer en olämplig diskurs. Hennes uttalande förvärrar situationen.

Tyvärr visar både hennes uttalande, och Donald Trumps argumentation, att våra ledande statsmän och massmedia inte förstår sig på dagens kollektiva handlande och hur de pågående diskurserna påverkar det. De har inte heller tillräckliga kunskaper om språkets natur – dess retorik – och hur språkbruket kan pervertera mänskligt handlande. De missbrukar medvetet, eller omedvetet, språket.

Att tala om människor eller ideologier som samhällets virus är en riktigt dålig och farlig metafor? Detta språkbruk, om något, är en olämplig diskurs som kan bryta ner ett socialt system.

Hilary och Donald är dock inte ensamma i sin okunnighet. Alice Teodorescu är inne på liknande tankegångar. I GP den 13 juni menar hon att det finns all anledning att vara rädd. Hon menar att det är viktigt att förstå den ideologi som omfamnar dåden.

Hon konstaterar att vi sett liknande ideologier förr, exempelvis i nazismen. Vi vet vilket lidande de kan åstadkomma. Särskilt om de söker att uppnå världsherravälde och om de missbrukas av desperata personer eller personer med storhetsvansinne.

Alice Teodorescu konstaterar samtidigt nyktert att de förslag som nu är på tapeten inte förändrar någonting. För att skapa trygghet hjälper det inte att stänga gränser, åstadkomma skärpta vapenlagar, införa större övervakning och fler poliser, eller försöka kriga bort IS – även om sådana åtgärder, (nota bene: om de vore möjliga att genomföra) kan vara ett steg på vägen. Enligt Alice Teodorescu kommer de idéer som terrorn vilar på, bara att fortplanta sig till nya människor och grupper så länge de består. Alltså, ideologierna betar sig precis som ett virus. Men de är inte virus. De är diskurser.

Att kalla dem för virus är en riktigt dålig metafor. Människor med fel religion kan inte som ett virus dödas eller uteslutas för att göra samhället friskt. Olämpliga ideologier kan inte förbjudas eller bekämpas med "frälsning" eller "missionerande".

Borde vi inte istället leta efter ett annat sätt att beskriva skeendet, som inte på ovanstående sätt utpekar syndabockar – människor eller ideologier – som orsaken till lidandet? Är det inte just denna strategi som skapar den otrygghet vi klagat på?

Låt mig komma med ett förslag.

Jag menar att hela vår idé om staten – och därmed också välfärdsstaten – håller på att rämna. Förtroendet för staten, och vad staten står för, sjunker stadigt. Ett alternativ är därför att se de oroligheter, som nu visar sig, som desperata försök att med alla medel återupprätta föråldrade – och ibland uråldriga – föreställningar om statens och överhetens roll. Man försöker återskapa diskurser som i dag inte har någon mening.

De som gör detta, gör det i tron att deras handlingar skulle kunna återskapa den renhet och trygghet som de tycker en gång fanns. Men deras desperata

försök leder bara till än större lidande och osäkerhet. Genom dåden sprider sig deras oro och missnöje som en löpeld.

Det är som om vi alla är med i en tragedi där vår välfärdsstat, som i början var så vacker och hoppfull, nu utvecklats till något hemskt och gräsligt. Det ännu hemskare närmar sig dessutom med stormsteg utan att vi kan påverka färden dit. Det är som om vi vore fångade i ett tåg som tågar mot avgrunden utan att vi kan hejda tågandet. Inte undra på att några som känner sig fångade mitt i tåget blir desperata. Detta är vad som händer i en tragedi.

I en tragedi är skeendet inte en följd av onda människor. Tragedin har sin egen inre dynamik som ingen förstår och som därför ingen kan göra något åt. Alla tvingas tåga vidare för att alla andra gör det. De följer diskursens logik.

Kanske är därför en "tragedi" som följd av en olämplig diskurs (precis som manuskriptet till en pjäs) en bättre metafor än ett "virus"?

Om vi ser skeendet som en i manuskriptet inbyggd tragedi – borde vi då inte lägga manken till för att gemensamt utforska tragedins natur och ändra manuskriptet. Vi borde kanske, i stället för att framlägga orealistiska lösningar, och desperat försöka bryta tåget, lära oss förstå varför det blir som det blir när vi alla gör som vi gör?

Originaltext

<https://www.bengtharry.me/?p=2460>

